

Vijenac 629

Likovna umjetnost

IZLOŽBA STEVAN LUKETIĆ – OFICIR, DŽENTLMEN, UMJETNIK, FORUM, 21. ožujka–16. travnja

Estetičar sirove materije

VANJA BABIĆ

U posljednje vrijeme Kulturno informativni centar iz petnih se žila upinje skrenuti pozornost na svoje postojanje. To zapažanje ponajprije se odnosi na njegova dva izložbena prostora, a riječ je o Galeriji Forum te novoj i – valja to istaknuti – lijepo uređenoj Galeriji na katu. Druga je u marketinškim nastojanjima ipak uvelike pretjerala. Ovdje, dakako, mislim na insceniranu krađu jedne od fotografija s osrednje i nezanimljive fotografske izložbe Gorana Pavletića, pri čemu je ravnatelj KIC-a Emil Matešić *kradljivici* čak i velikodušno ponudio da osmisli neku od narednih izložbi u Galeriji na katu. Nadam se samo da joj je usput napomenuo kako fotografije – ma kako one osrednje i nevažne bile – nikako nije dopustivo smotati u svitak. Jer upravo se takvom metodom naša novopečena kustosica poslužila prilikom *krađe*. Lakrdiju je Matešić donekle ublažio sljedećim marketinškim potezom. Radi se, dakako, o izložbi multimedijalne umjetnice Ane Petrović, čiji je jedan duhovit i ironično intoniran davni studentski rad samo mjesec prije izazvao skandalozne, posve neutemeljene i u osnovi politički motivirane zahtjeve za ostavkom ravnateljice Galerije likovnih umjetnosti u Osijeku. Organiziravši, onako na brzinu, Aninu izložbu, Matešić je iskazao pravodobnu i dobrodošlu potporu ugroženoj slobodi umjetničkog izražavanja.

Skulptura LLS –XXIV, 1982. Snimio Ivan Posavec

Istodobno s Matešićevim nastojanjima u Galeriji na katu novi voditelj Galerije Forum Feđa Gavrilović također je startao marketinški žestoko. Najprije je hrabro i pomalo neoprezno uletio u avanturu sučeljavanja odabranih mladih domaćih slikara s radovima nekih od hrvatskih slikarskih klasika prošloga stoljeća. Izložba *Koloristički dijalozi* pokazala je ono što smo ionako već znali: posvemašnju superiornost klasika – a to nipošto nisu bile njihove ponajbolje ili najpoznatije slike – u odnosu na jalovu izvještačenost mladih, koji i dalje ne shvaćaju kako se slikarstvo nipošto ne iscrpljuje tek u na prvi pogled atraktivnim i uglavnom narativno tretiranim motivima i sadržajima. Njihovu slikarstvu nedostaje i intelekta i stvaralačke nesputanosti; ono je u najvećem broju primjera bez uvjerljivih razloga eskapističko, autorski nedorečeno, kalkulantsko i ni blizu toliko slikarski vješto kao što nas to neki površni interpreti neargumentirano nastoje uvjeriti. A za drsko i pankersko nametanje vlastitih gledišta većina tih slikara nema petlje, baš kao što im djela nemaju supstrata.

Ali, poput Matešića, i Gavrilović je u sljedećem pokušaju bio osjetno bolje sreće. U slučaju izložbe *Stevan Luketić – oficir, džentlmen, umjetnik* notorni će marketing, naime, biti suzdržan i ograničen tek na njezin naziv – parafraza naslova sladunjava filmskoga hita iz 1982. *Oficir i džentlmen* – a prezentirano stvaralaštvo skulptora Stevana Luketića vješto je postavljeno u kontekst vlastita vremena. U relativno skućenu prostoru Galerije Forum Gavriloviću je, zapravo, pošlo za rukom upozoriti na nekoliko važnih faza unutar Luketićeva opusa te istodobno pokazati zbog čega ga valja stavljati uz bok najvažnijih hrvatskih i jugoslavenskih skulptura druge polovice prošloga stoljeća.

Napustivši vojnu karijeru početkom pedesetih godina, Luketić započinje studij kiparstva u Zagrebu. Umjetnikovo sazrijevanje odvijalo se u kontekstu slabljenja estetike socrealizma u Jugoslaviji – *okidač* za to bio je dramatičan politički raskid sa SSSR-om – u korist postupnoga prodiranja modernističkih strujanja, kako onih geometrijsko-konstruktivističkih tako i enformelističkih. Luketićev skulptorski nerv priklonit će se stvaranju razgrađenih formi sirove materije, dakle enformelu. U vrijeme pedesetih i šezdesetih godina takvi su stvaralački principi, s filozofijom egzistencijalizma kao intelektualnom podlogom, u svjetskoj skulpturi rasprostranjena pojava, pri čemu valja razlikovati brojne varijacije. Također, to je i vrijeme kada mnogi važni

skulptori najradije posežu za metalima; dovoljno je spomenuti autore kao što su Eduardo Paolozzi, César, Reg Butler, Jean Tinguely, Francesco Somaini, da ne nabrajam dalje. Rustikalne ili izrezbarene metalne forme – posve apstraktne ili asocijativno figurativne – kod navedenih i još mnogobrojnih drugih autora moguće je iščitavati i kao svojevrsne posljednje trzaje klasične industrijske civilizacije na samrti koju će uskoro smijeniti postindustrijsko, a to znači digitalno-informatičko doba. U takav kontekst Luketićev se rad doista idealno uklapao.

Na izložbi u Forumu Gavrilović poseban naglasak stavlja na Luketićev doprinos u definiranju interijera sjedišta Centralnog komiteta Saveza komunista Hrvatske, znamenite Vitićeve *Kockice*. U tom objektu komunistički je sustav uspio ostvariti savršenu sinergiju arhitekture, dizajna i vizualnih umjetnosti, a monumentalna djela Jagode Buić, Dušana Džamonje, Raula Goldonija, Ede Murtića, Zlatka Price i, dakako, Luketića – sjajan dinamično komponiran reljef u središnjoj dvorani – istinski su biseri, recimo tako, *reprezentativne struje* hrvatskog odnosno jugoslavenskog visokog modernizma socijalističke provenijencije.

Skulpturama iz šezdesetih, osamdesetih odnosno devedesetih godina prošloga stoljeća, ukupno njih šest, te dokumentaciji o *Kockici* Gavrilović pridodaje i nekoliko crteža u flomasteru iz sedamdesetih godina. Posve dovoljno za ekstremno sažet ali ipak smislen uvid u djelo vrhunskoga estetičara sirove materije.

